

Editorial

Obecny numer Farmakoterapii w Psychiatrii i Neurologii otwiera artykuł specjalny prof. Jerzego Nowaka z Katedry Farmakologii Uniwersytetu Medycznego w Łodzi dotyczący roli wielonienasyconych kwasów tłuszczowych omega-3 w czynności mózgu. W artykule w sposób systematyczny przekazane są podstawowe informacje dotyczące struktury chemicznej tych związków ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonalnego znaczenia obecności lub nieobecności wiązań podwójnych w określonym miejscu łańcucha węglowego kwasu tłuszczowego. Obecnie w pełni docenia się znaczenie kwasu dokozaheksanowego (DHA) i eikozopentanowego (EPA) w czynności mózgu, co wiąże się z możliwością ich zastosowania w zaburzeniach neurologicznych i psychiatrycznych. Przed rokiem na łamach tego pisma ukazała się praca pochodząca z Kliniki Psychiatrii Dorosłych UM w Poznaniu (Krawczyk i Rybakowski, Farmakoterapia w Psychiatrii i Neurologii, 2008; 24: 149), w której opisano korzystny efekt dodania tych kwasów (EPA – 2,2 g/dobę, DHA – 0,7 g/dobę) do leków przeciwdepresyjnych w depresji lekoopornej.

W poprzednim numerze omawiano badanie EUFEST (European First Episode Schizophrenia Trial), jedno z najważniejszych badań psychofarmakologicznych w skali światowej, którego pierwsze podsumowanie ukazało się w renomowanym czasopiśmie Lancet (2008; 371: 1085-97). Zwrócono uwagę na fakt, że biorące udział w projekcie 4 ośrodki polskie włączyły do badania 94 pacjentów, co stanowi niemal 1/5 populacji EUFEST-u i daje możliwość dokonania analiz krajowych na tle całej grupy. Dwa pierwsze podsumowania wyników uzyskanych w grupie polskich pacjentów uczestniczących w badaniu EUFEST zamieszczono w poprzednim numerze, a w obecnym ukazują się dwa kolejne opracowania.

W pracy, której głównym autorem jest dr Tomasz Szafrński z III Kliniki Psychiatrycznej Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie przedstawiono zagadnienie występowania i leczenia depresji u polskich pacjentów EUFEST. Na początku badania objawy depresji o nasileniu >6 w skali Calgary stwierdzono u 44,7% badanych pacjentów. Objawy te ulegały redukcji w trakcie leczenia przeciwpsychotycznego i po 12 miesiącach nie stwierdzono ich u żadnego pacjenta, który ukończył takie leczenie. U 43,6% badanych dołączono leki przeciwdepresyjne, ale okazało się, że redukcja objawów depresji była podobna w grupie otrzymującej takie leczenie, jak w grupie leczonej tylko lekami przeciwpsychotycznymi.

Kolejne podsumowanie (Rybakowski i wsp.) dotyczy poziomów prolaktyny u polskich pacjentów uczestniczących w badaniu EUFEST. Dotychczas hiperprolaktynemia u chorych na schizofrenię traktowana była wyłącznie jako efekt działania leków neuroleptycznych. W grupie polskiej, podobnie jak w całej grupie EUFEST, hiperprolaktynemię stwierdzono u większości pacjentów przed włączeniem leczenia, również u takich, którzy nigdy nie otrzymywali leczenia neuroleptycznego. Może to świadczyć, że zaburzenia sekrecji prolaktyny mają związek z patogenezą samej choroby.

Praca eksperymentalna pochodząca z klinik psychiatrycznych w Tarnowskich Górach i Krakowie, a której pierwszym autorem jest prof. Robert Hese dotyczy porównania efektywności farmakoterapii i elektrowstrząsów w depresji lekoopornej. Autorzy wykazali równowartość pod względem skuteczności z elektrowstrząsami mirtazapiny w depresji bez objawów psychotycznych oraz połączenia mirtazapiny z olanzapiną w depresji z objawami psychotycznymi.

W roku 2009 obchodzimy 60-lecie wprowadzenia litu do lecznictwa psychiatrycznego odliczane od pracy australijskiego psychiatry Johna Cade'a opublikowanej w Medical Journal of Australia. Czterdzieści sześć lat minęło natomiast od czasu, gdy brytyjski psychiatra Geoffrey Hartigan opisał po raz pierwszy działanie litu zapobiegające nawrotom epizodów afektywnych, które następnie udokumentowano w licznych badaniach. W pracy z Kliniki Psychiatrii Dorosłych UM w Poznaniu (Kliwicki i Rybakowski) przedstawiono niektóre nowe aspekty związane z profilaktycznym działaniem litu, takie jak np. „excellent lithium responders” czyli osoby,

u których leczenie litem całkowicie zmieniło ich życie. Wspomniano również o powołaniu (m.in. z inicjatywy kierownika Kliniki Psychiatrii Dorosłych UM w Poznaniu) międzynarodowego Consortium on Lithium Genetics, którego zadaniem ma być wykonanie badania typu GWAS (genome-wide association study) w dużej grupie pacjentów otrzymujących profilaktycznie lit.

Dwie prace poglądowe zamieszczone w niniejszym numerze dotyczą neuroprzeżywalności za pomocą aminokwasów. Artykuł prof. Wojciecha Kostowskiego nosi tytuł „Podwójne oblicze GABA: hamowanie i pobudzenie”. Autor przytacza w niej dowody wskazujące, że we wczesnym okresie życia kwas gamma-aminomasłowy (GABA) wywiera głównie działanie pobudzające. Może to nieść rozliczne konsekwencje patogenetyczne i terapeutyczne. Z kolei w pracy poglądowej pochodzącej ze Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach (Krzystanek i wsp.) przedstawiona została rola niedoczynności receptora NMDA, jednego z głównych receptorów układu glutaminergicznego, w patogenezie schizofrenii. Leki zwiększające aktywność receptora NMDA są niekiedy używane w leczeniu schizofrenii, głównie w celu potencjalizacji działania typowych oraz atypowych leków przeciwpsychotycznych.

Kolejna praca poglądowa, której autorką jest Magdalena Rudnicka z Katedry Farmakologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego dotyczy znaczenia miedzi w procesach neurodegeneracji. Autorka przedstawia próbę zrozumienia mechanizmów molekularnych leżących u podstaw toksyczności tego pierwiastka w tych procesach oraz wynikające stąd kierunki strategii terapeutycznych.

W dniach 5-10 lipca 2009 odbyła się w Oksfordzie Pierwsza Szkoła Neuropsychofarmakologii ECNP (European College of Neuropsychopharmacology) z udziałem 6 uczestników z Polski. Byli wśród nich dr Tomasz Pawełczyk z Uniwersytetu Medycznego z Łodzi i dr Wiesław Cubała z Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego, którzy w niniejszym numerze przedstawiają szczegółowe sprawozdanie z tego niezwykle wydarzenia szkoleniowego.

W dniach 23-26 czerwca 2010 w Poznaniu odbędzie się 43. Zjazd Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego, w 90. rocznicę powstania tego towarzystwa. Organizatorem zjazdu jest Polskie Towarzystwo Psychiatryczne, Katedra Psychiatrii Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu oraz wydawnictwo Termedia. W niniejszym numerze załączamy informację o Zjeździe.

Życzę przyjemnej lektury kolejnego numeru naszego pisma i zachęcam gorąco polskich psychiatrów i neurologów do nadsyłania artykułów eksperymentalnych, poglądowych i kazuistycznych, dotyczących terapii farmakologicznej w ich dziedzinach.

Prof. dr hab. med. Janusz Rybakowski